

Vergaderjaar 2025–2026

35 165

Verkiezingen

Nr. 107

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 4 maart 2026

Met deze brief kom ik tegemoet aan een aantal toezeggingen die mijn voorganger op dit dossier heeft gedaan tijdens het commissiedebat Verkiezingen van 14 januari 2026.¹ Tevens maak ik van de gelegenheid gebruik om kort vooruit te blikken op de gemeenteraadsverkiezingen van 18 maart 2026.

De brief is opgedeeld in de volgende drie blokken:

1. Voorbereiding gemeenteraadsverkiezingen en experiment nieuw stembiljet.
2. Uitvoering Europese verordening inzake transparantie en gerichte politieke reclame in Nederland.
3. Weerbaarheid verkiezingsproces en contacten met online platformen.

1. Voorbereiding gemeenteraadsverkiezingen en experiment nieuw stembiljet

Gemeenten in het hele land zijn druk bezig met de organisatie van de aankomende gemeenteraadsverkiezingen. Zij treffen maatregelen om het verkiezingsproces zorgvuldig, toegankelijk en transparant te laten verlopen. Daarnaast zie ik inspirerende, lokale initiatieven om de betrokkenheid van inwoners bij deze verkiezingen te vergroten. Met campagnes als «Jouw Rotterdam, jouw stem», «Heel Steenbergen stemt» en «Kom op! voor Den Haag» zie ik dat gemeenten er hard aan werken om kiezers te betrekken bij de democratie en verkiezingen in de hoop zo de opkomst te stimuleren. Dit sluit ook mooi aan bij de landelijke publiekscampagne «Elke stemmer verdient een standbeeld», waarin de focus ligt op het belang van stemmen en laten zien dat elke kiezer belangrijk is en elke stem telt. Door te stemmen bij de gemeenteraadsverkiezingen oefen je invloed uit op jouw dorp of stad. Want de gemeenteraad neemt besluiten die invloed hebben op ons dagelijks leven, door te beslissen over hoe onze leefomgeving eruit ziet en welke voorzieningen er

¹ Kamerstukken II 2025/26, 35 165, nr. 104

in de buurt zijn. Ik roep dan ook iedereen op: ga stemmen 18 maart en bepaal mee hoe de toekomst van jouw gemeente eruit ziet. Het verkiezingsproces is veilig en betrouwbaar. Tegelijkertijd deel ik met uw Kamer de zorgen over de weerbaarheid van verkiezingen. Voorgaande verkiezingen laten zien dat het publieke debat en de informatievoorziening over verkiezingen onder druk staat. Bedreiging van politici is schering en inslag, waardoor de vrijheid om hun ambt uit te oefenen onder druk staat. Ook zie ik steeds meer voorbeelden van ongewenste beïnvloeding door bijvoorbeeld desinformatie over het verkiezingsproces. In een tijd van digitale dreigingen, desinformatie en maatschappelijke spanningen is het van groot belang dat de integriteit van het verkiezingsproces onomstreden blijft.

Samen met gemeenten, de Kiesraad en veiligheidspartners werken we aan de bescherming van het stemproces, de informatievoorziening en de ondersteunende systemen. Zo wordt geborgd dat verkiezingen betrouwbaar, transparant en controleerbaar zijn en blijven, en dat kiezers erop kunnen vertrouwen dat elke stem telt. Later in deze brief ga ik nader in op de inzet op de weerbaarheid rond de gemeenteraadsverkiezingen.

Experiment met het nieuwe stembiljet GR26

Tijdens de gemeenteraadsverkiezingen van 18 maart 2026 wordt voor de derde keer geëxperimenteerd met het nieuwe stembiljet. Dit gebeurt in elf gemeenten: Alphen aan den Rijn, Boekel, Gouda, Leiden, Meierijstad, Midden-Delfland, Nijmegen, Noordoostpolder, 's-Hertogenbosch, Soest en Tynaarlo.

Met deze brief informeer ik uw Kamer over de opzet van de evaluatie. Het evaluatieplan is als bijlage bij deze brief gevoegd. In het experimentenbesluit is vastgelegd op welke onderwerpen het experiment wordt geëvalueerd. Op basis van eerdere experimenten wordt de evaluatie met een aantal onderwerpen uitgebreid. Zo wordt bijvoorbeeld in de gemeenten waar al eerder is gestemd met het nieuwe stembiljet gekeken naar het leereffect van kiezers. Ook deze evaluatie wordt na afloop met uw Kamer gedeeld. Na een positieve evaluatie van het experiment tijdens de gemeenteraadsverkiezingen zal ik het proces tot landelijke invoering opstarten. Hoe dat eruit gaat zien zal ik dan ook met uw Kamer delen.

Gesprek met peilbureaus

In het Commissiedebat Verkiezingen van 14 januari jl. is aan het lid Erkens toegezegd aandacht te vragen bij de peilbureaus of zij op hun website de wijze waarop zij hun peilingen vormgeven kenbaar kunnen maken en vervolgens de Kamer over dat gesprek te informeren. Op 16 februari 2026 heeft het gesprek met de Peilingwijzer en met de peilbureaus Verian/EenVandaag, Ipsos I&O en Peil.nl plaatsgevonden. Tijdens dit gesprek is de methodiek achter de peilingen en de informatievoorziening hierover besproken. De peilbureaus gaven aan dat de methodiek en hun werkwijze bij peilingen staat beschreven op hun websites. Daarmee komen ze reeds tegemoet aan de vraag van het lid Erkens. De peilbureaus merken hierbij op dat zij regelmatig het gesprek met elkaar en met de media voeren over de kwaliteit van peilingen en de informatievoorziening daarover. Hierbij wordt ook steeds besproken hoe die informatievoorziening verder verbeterd kan worden.

Ten aanzien van de in het commissiedebat verkiezingen van 14 januari jl. gestelde vraag over de mogelijkheid om de vergoeding voor stembureauleden fiscaal vrij te stellen verwijs ik naar de brief inzake de evaluatie van de Europees Parlementsverkiezing 2024 (EP24).² Hierin is uiteengezet dat er geen mogelijkheid is om deze vergoeding aan te merken als vrijwilligersvergoeding. De reden daarvoor is dat de gemiddelde vergoeding voor stembureauleden aanzienlijk hoger is dan de maximale vrijwilligersvergoeding, die in 2026 van € 5,75 per uur voor mensen van 21 jaar en ouder en € 3,40 voor mensen jonger dan 21 bedraagt³. De gemiddelde vergoeding voor stembureauleden lag bij de EP24 op € 167,80. De vergoeding voor stembureauleden past hierdoor niet binnen de systematiek voor de vrijwilligersvergoeding.

Om gemeenten te ondersteunen in het werven van nieuwe stembureauleden en tellers heeft het Ministerie van BZK in september 2025 en januari/februari 2026 een landelijke online wervingscampagne gevoerd. Deze wervingscampagne richtte zich op het betrekken van jongvolwassenen bij de democratie en verkiezingen door zich aan te melden als stembureaulid of teller tijdens verkiezingen. De effectmeting van de media-inzet van deze campagnes wordt meegenomen in de evaluatiebrief na de gemeenteraadsverkiezingen. Op dit moment heb ik van gemeenten geen signalen ontvangen dat zij (grote) tekorten hebben aan stembureauleden en tellers voor de gemeenteraadsverkiezingen.

2. Uitvoering Europese verordening inzake transparantie en gerichte politieke reclame in Nederland

De Europese verordening inzake transparantie en gerichte politieke reclame is per 10 oktober 2025 van toepassing. Eerder heb ik uw Kamer ingelicht over de stand van zaken rond de uitvoering van deze verordening in Nederland.⁴ Momenteel leg ik de laatste hand aan het Nader rapport en de Uitvoeringswet. Ik heb toegezegd de Uitvoeringswet in het eerste kwartaal bij uw Kamer in te dienen. Dit acht ik nog steeds haalbaar.

Uw Kamer heeft mij gevraagd toe te lichten hoe ik gemeenten en lokale politieke partijen informeer over de regels die volgen uit de verordening. In aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van 18 maart 2026 wordt vanuit verschillende organisaties al veel gedaan aan voorlichting over de regels uit de verordening. Het Commissariaat voor de Media (het Commissariaat) en de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) trekken hierin samen op. Zo heeft het Commissariaat als beoogd toezichthouder op de transparantievereisten uit de verordening, een beslisboom ontwikkeld die helpt om te bepalen of iets politieke reclame in de zin van de verordening is. Ook heeft het Commissariaat een voorlichtingsdocument gepubliceerd over waar de labels en transparantieverklaringen bij politieke reclame aan moeten voldoen.⁵ Het Commissariaat publiceert regelmatig actuele procesupdates en voorlichting op hun website. De AP, toezichthouder onder de verordening, heeft een leidraad gepubliceerd die helpt bij het voldoen aan de verplichtingen over het gericht aanbieden van politieke reclame.⁶ Ook heeft de AP ondersteunende voorlichting ontwikkeld die de regels voor online gerichte politieke campagne toegankelijker maakt voor

² Kamerstukken II 2024/25, 35 165, nr. 86, p. 8.

³ Bij de EP-verkiezing 2025 bedroeg de gemiddelde vergoeding voor stembureauleden € 167,80.

⁴ Kamerstukken II, 25/26, 36 013, nr. 5.

⁵ Toezicht op Transparantie Politieke Reclame – Commissariaat voor de Media.

⁶ Een leidraad voor gerichte online politieke reclame: Gerichte online politieke reclame | Autoriteit Persoonsgegevens.

mensen die hier niet dagelijks bezig mee zijn. Alle genoemde documenten zijn ook toegezonden aan gemeenten via de nieuwsbrief van de Kiesraad, met het verzoek dit bij lokale politieke partijen onder de aandacht te brengen. Bovendien zijn deze documenten verspreid aan o.a. Kennispunt Lokale Politieke Partijen en VNG, die ook informatie op hun websites hebben gepubliceerd over de regels uit de verordening.

In aanloop naar de verkiezingen merk ik een grote bereidheid bij politieke partijen, marktpartijen en brancheorganisaties om aan de regelgeving te voldoen. Tegelijkertijd blijft de verordening vooralsnog complex en vraagt zij adequate toepassing veel van de betrokken (markt)partijen. De precieze toepassing van de verordening moet gaandeweg vorm krijgen in de praktijk. Mocht in de komende tijd blijken dat er tekortkomingen zijn die duiden op een overtreding van de regels, dan zal het Commissariaat waar nodig wijzen op de regels. Het Commissariaat signaleert mogelijke tekortkomingen zelf of ontvangt hierover meldingen.

3. Weerbaarheid verkiezingsproces bij gemeenteraadsverkiezingen en contacten met online platformen

Mijn voorganger heeft uw Kamer in juli 2025 geïnformeerd over voorbeelden van buitenlandse beïnvloeding van verkiezingen in binnen- en buitenland.⁷ Ook rond de afgelopen Tweede Kamerverkiezing hebben we voorbeelden gezien van gecoördineerd inauthentiek gedrag, mogelijk aangestuurd vanuit het buitenland.⁸ De verkiezing van oktober 2025 zijn vrij en eerlijk verlopen. Tegelijkertijd is elke heimelijke, gecoördineerde campagne die het publieke debat rondom het verkiezingsproces mogelijk beïnvloedt, ongeacht de omvang, volstrekt onwenselijk. Daarom heb ik eerder aangegeven dat ik structureel beter zicht wil krijgen op de verspreiding van *Foreign Information Manipulation and Interference* (FIMI), buitenlandse desinformatie, gericht op het ondermijnen van het verkiezingsproces.⁹ Hiervoor moeten waar nodig nieuwe bevoegdheden of grondslagen worden gecreëerd. Dit vergt een zorgvuldige analyse en afweging en kost daarmee tijd. De benodigde nieuwe bevoegdheden of grondslagen zijn niet voor de gemeenteraadsverkiezingen van 18 maart 2026 gereed.

Dit betekent niet dat we in de tussentijd stilzitten. De AIVD en MIVD doen onderzoek naar statelijke en niet-statelijke actoren en naar de mate waarin zij een dreiging vormen voor de nationale veiligheid. In dat onderzoek kan ook worden gestuit op pogingen tot beïnvloeding, manipulatie of verstoring van verkiezingen, of het verspreiden van desinformatie. Als dit het geval is, kunnen de AIVD en MIVD partners voor wie dit relevant is informeren, zodat deze partners hiernaar kunnen handelen. Daarnaast worden tijdens en voorafgaand aan de organisatie van iedere verkiezing in Nederland, dus ook de aanstaande gemeenteraadsverkiezingen, maatregelen genomen om ons voor te bereiden op alle verschillende mogelijke risico's.¹⁰ De verkiezingstafel, die bestaat uit vertegenwoordigers van verschillende ministeries, de veiligheidspartners, het NCSC, de ACM, de AP, gemeenten en de Kiesraad, vervult hierin een centrale rol. Ook zet ik in algemene zin in op een structurelere afstemming en informatie-uitwisseling met de ACM, de AP en het Commissariaat.

⁷ Kamerstukken II 2024/25, 36 552, nr. 12.

⁸ RTL Nieuws, 26 november 2025, «Trollenlegers uit buitenland versterkten politieke en opruiende berichten rond verkiezingen»; <https://justiceforprosperity.org/wp-content/uploads/2026/01/Van-botnet-tot-beeldvorming-ext.pdf>.

⁹ Kamerstukken II 2024/25, 36 552, nr. 12.

¹⁰ Kamerstukken II 2024/25, 36 552, nr. 12.

De handreiking «Omgaan met misinformatie voor medeoverheden» wordt opnieuw onder de aandacht gebracht bij gemeenten.¹¹ Deze handreiking bevat, naast informatie en handelingsperspectief voor de gemeenteorganisatie zelf, ook concrete adviezen voor lokale politici die doelwit kunnen zijn van desinformatie. Om (kandidaat-) raadsleden en wethouders weerbaar te maken tegen de gevolgen van mis- en desinformatie wordt in maart 2026 de website www.desinformatieinjegemeente.nl gelanceerd. Verder gaat het kabinet des- of misinformatie rondom verkiezingen tegen met de Rijksbrede strategie voor de effectieve aanpak van desinformatie.¹² De strategie heeft onder meer tot doel dat burgers in staat zijn om zelf des- of misinformatie te herkennen. Daarnaast besteedt het Ministerie van BZK veel aandacht aan begrijpelijke en transparante communicatie over het verkiezingsproces en de stemprocedure, bijvoorbeeld met informatie over de verkiezingen op www.elkestemtelt.nl. Ook maakt het ministerie communicatiemiddelen voor gemeenten, zodat zij deze kunnen gebruiken in hun communicatie richting hun inwoners. Als burgers weten hoe het verkiezingsproces werkt, zijn ze minder vatbaar voor des- of misinformatie hierover.

Pilot FIMI-detectie

Daarbovenop wil ik deze gemeenteraadsverkiezingen aangrijpen om inzicht te krijgen hoe de detectie van gecoördineerde buitenlandse desinformatie het beste ingericht kan worden en welke methodieken daarvoor effectief en geschikt zijn. Daarom heb ik enkele wetenschappers en organisaties uit het maatschappelijk middenveld opdrachten gegeven voor het doen van onderzoek naar FIMI bij de gemeenteraadsverkiezingen via een pilot. De doelstelling van de pilot is driedelig: Ten eerste moeten de onderzoeken leiden tot kennis en ervaring om in het kader van verkiezingen tijdig en effectief te kunnen handelen wanneer een FIMI-incident zich voordoet. Ten tweede is het doel om de bij FIMI-detectie betrokken wetenschappers en het maatschappelijk middenveld te stimuleren in de doorontwikkeling van hun methodieken. Het derde doel is het met elkaar kunnen vergelijken van verschillende aanpakken, benaderingen en methodieken voor FIMI-detectie. Organisaties die bijdragen aan de pilot dienen te werken binnen de wettelijke kaders van de AVG. Daarbij zal ik een klankbordgroep instellen met onder meer een juridisch specialist en een ethicus. In deze klankbordgroep worden de resultaten van de afzonderlijke onderzoeken samengebracht en overkoepelend geanalyseerd. Hieruit kunnen lessen worden getrokken voor het verbeteren van het toekomstige zicht van de overheid op de verspreiding van buitenlandse desinformatie. Deze analyse, en de onderliggende onderzoeken in het kader van de pilot, zal ik in het najaar met uw Kamer delen. Met deze maatregelen kom ik tevens tegemoet aan de aanbevelingen van onderzoeksinstituut «Justice for Prosperity.»¹³

Contact met de techplatformen en bedrijven

Zoals toegezegd in de Kamerbrief over het contact met de zeer grote online platformen blijft het kabinet in gesprek gaan met de platformen over hun verantwoordelijkheden voor het beschermen van het publieke debat en het verkiezingsproces.¹⁴ Deze gesprekken hebben op verschillende manieren plaatsgevonden.

¹¹ Handreiking Omgaan met misinformatie voor medeoverheden | Kennisbank Openbaar Bestuur

¹² Kamerstukken II 2023/24, 30 821, nr. 230.

¹³ <https://justiceforprosperity.org/wp-content/uploads/2026/01/Van-botnet-tot-beeldvorming-ext.pdf>.

¹⁴ Kamerstukken II 2025/26, 35 165, nr. 97.

Zo heeft het Ministerie van BZK op 17 februari jl. gesproken met de hoofdkantoren van TikTok en Google over de maatregelen die de platformen nemen om systeemrisico's die negatieve effecten op het publieke debat en verkiezingsproces hebben, te voorkomen. Ook zijn er een aantal bestaande afspraken herbevestigd, zoals het verwijzen naar de website elkestemtelt.nl bij de zoekmachine van Google. Het Ministerie van BZK zal ook nog voor de gemeenteraadsverkiezingen een gesprek voeren met Meta.

Ook in multilateraal verband vinden uitwisselingen plaats met verschillende platforms en organisaties over informatie integriteit, waaronder in het kader van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). De stuurgroep van de OESO-expertgroep voor informatie integriteit, waarvan Nederland momenteel covoorzitter is, bracht onlangs een bezoek aan vijf platformen (Meta, Amazon/AWS, TikTok, Google, en OpenAI) waarbij het beschermen van het verkiezingsproces tegen ongewenste inmenging ook ter sprake is gekomen.

In aanloop naar de afgelopen Tweede Kamerverkiezing van 29 oktober 2025 maakten steeds meer kiezers gebruik van AI-chatbots als stembulp of als informatievoorziening over het verkiezingsproces. Dit is een zorgelijke ontwikkeling, omdat uit onderzoek blijkt dat AI-chatbots vaak een vertekend stemadvies geven en zelden transparante informatie geven over hoe zij aan hun informatie komen. Het Ministerie van BZK is daarom ook in gesprek met bedrijven die diensten leveren die gebruik maken van Large language models (zoals chatbots) over hun verantwoordelijkheden voor het beschermen van het publiek debat en het verkiezingsproces. Inmiddels zijn er gesprekken geweest met Anthropic en OpenAI. We blijven in contact over betrouwbare informatievoorziening over het verkiezingsproces.

Postelectorale evaluaties online platformen

De Autoriteit Consument en Markt (ACM) heeft op 10 december 2025 de relevante zeer grote onlineplatforms (VLOPs) en zeer grote onlinezoekmachines (VLOSEs) verzocht om een interne postelectorale evaluatie van de afgelopen Tweede Kamerverkiezing te delen en een publieke versie te publiceren. Dit is een van de aanbeveling uit de richtsnoeren van de Europese Commissie om risicobeperkende maatregelen te nemen bij verkiezingen. In een update op de website meldt de ACM dat alle aangeschreven VLOPs en VLOSEs hebben gereageerd op het verzoek, waarvan een deel van hen aangeeft dat de evaluatie nog loopt en op een later moment wordt gedeeld.¹⁵ Daarnaast voert de ACM wederom een-op-een gesprekken met een aantal platformen.

Vragen over inzet flagger status BZK

Het lid Stöteler (PVV) heeft in het ordedebat op 10 februari jl. het kabinet een brief gevraagd over welke afspraken er zijn gemaakt met platforms, hoe het Ministerie van BZK de flagger status heeft gebruikt, hoe die is ingezet en hoe vaak die is ingezet en welke content in welke mate is verwijderd van sociale media (2026Z02849). Bij de verkorte evaluatie van de afgelopen Tweede Kamerverkiezing¹⁶ is in de bijlage reeds een rapportage aan uw Kamer gestuurd met daarin een overzicht van de bij online platformen gemelde berichten. Het gaat om twee meldingen, een melding bij X en een melding bij Meta. Hierbij is tevens weergegeven welke acties de online platformen aan deze meldingen hebben verbonden. In deze rapportage is toegelicht dat het Ministerie van BZK contact kan

¹⁵ Brief aan VLOPs en VLOSEs over postelectorale evaluatie | ACM

¹⁶ Kamerstukken II 2025/26, 35 165, nr. 102.

opnemen bij de platforms X, Meta, TikTok, Google, en Snapchat. Met deze platforms bestaat de vrijwillige afspraak dat zij meldingen van BZK gedurende de verkiezingsperiode met prioriteit behandelen. De platforms toetsen de gemelde berichten aan de eigen gebruikersvoorwaarden. Het ministerie heeft geen bevoegdheid om bepaalde content te laten verwijderen. BZK neemt alleen contact op met de platforms wanneer er een risico bestaat voor de organisatie, uitvoering en integriteit van het verkiezingsproces. Het ministerie kijkt niet naar en doet geen uitspraken over andere onderwerpen gerelateerd aan de verkiezingen, zoals verkiezingsbeloften. Gedane meldingen worden achteraf, volgens vaste werkwijze, openbaar gemaakt bij de evaluatie van de desbetreffende verkiezing.¹⁷

Reactie aanbevelingen HEIO-rapport

Uw Kamer heeft mij gevraagd om een reactie te geven op het rapport «Dutch Parliamentary Elections 2025» van het Hybrid Election Integrity Observatory (HEIO). De aanbevelingen uit dit rapport sluiten aan bij meerdere maatregelen die onder meer in het kader van de nationale veiligheid en digitale weerbaarheid genoemd staan in het coalitieakkoord. De komende periode zal het kabinet dit rapport appreciëren¹⁸. Vanwege de aard van de aanbevelingen wordt uw Kamer hierover separaat geïnformeerd.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
P.E. Heerma

¹⁷ Zie ook: Kamerstukken II, 2024/25, 35 165, nr. 86, bijlage Rapportage inzet verkiezingen flagger status BZK, en Kamerstukken II, 2023/24, 35 165, nr. 73, bijlage Rapport – inzet trusted flagger status BZK.

¹⁸ Daarbij zal ook worden ingegaan op aanbeveling 5 van het hiervoor genoemde rapport van Justice for Prosperity.